

C-795/23

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία κατάθεσης:

21 Δεκεμβρίου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Bundesgerichtshof (Γερμανία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

21 Δεκεμβρίου 2023

Εναγόμενοι, αναιρεσίβλητοι και αναιρεσεύοντες:

konektra GmbH

LN

Ενάγουσα, αναιρεσεύουσα και αναιρεσίβλητη:

USM U. Schärer Söhne AG

Αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης

Οδηγία 2001/29/EK – Δικαίωμα του δημιουργού – Έννοια του «έργου» –
Εξέταση της πρωτοτυπίας

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Υφίσταται στην περίπτωση των έργων εφαρμοσμένης τέχνης σχέση κανόνα-εξαίρεσης μεταξύ της προστασίας βάσει του δικαίου των σχεδίων ή υποδειγμάτων και της προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, με αποτέλεσμα να τίθενται, κατά την εξέταση της πρωτοτυπίας των έργων αυτών βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, υψηλότερες απαιτήσεις όσον αφορά τις

ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές του δημιουργού απ' ό,τι στην περίπτωση άλλων τύπων έργων;

2. Πρέπει κατά την εξέταση της πρωτοτυπίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού να λαμβάνεται (επίσης) υπόψη η υποκειμενική σκοπιά του δημιουργού αναφορικά με τη δημιουργική διαδικασία και, ειδικότερα, πρέπει ο δημιουργός να προβαίνει συνειδητά στις ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές προκειμένου αυτές να θεωρούνται ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

3. Εάν πρέπει στο πλαίσιο της εξέτασης της πρωτοτυπίας να λαμβάνεται κυρίως υπόψη το ζήτημα αν και σε ποιο βαθμό η καλλιτεχνική δημιουργία βρήκε αντικειμενική έκφραση στο έργο: μπορούν, στο πλαίσιο της εξέτασης αυτής, να ληφθούν επίσης υπόψη στοιχεία μεταγενέστερα της κρίσιμης ημερομηνίας κατά την οποία η δημιουργία απέκτησε μορφή, όπως η παρουσίασή της σε καλλιτεχνικές εκθέσεις ή μουσεία ή η αναγνώρισή της στους κύκλους των ειδικών;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Οδηγία 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ 2001, L 167, σ. 10), ιδίως άρθρο 2, στοιχείο α', άρθρο 3, παράγραφος 1, και άρθρο 4, παράγραφος 1

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Urheberrechtsgesetz (νόμος περί πνευματικής ιδιοκτησίας), ιδίως άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 4, και παράγραφος 2

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της κύριας δίκης

- 1 Η ενάγουσα είναι κατασκευάστρια ενός αρθρωτού συστήματος επίπλων, το οποίο εμπορεύεται εδώ και δεκαετίες με την ονομασία «USM Haller», στο οποίο συναρμολογούνται υψηλής στιλπνότητας επιχρωμιωμένοι στρογγυλοί σωλήνες σε έναν σκελετό μέσω σφαιρικών κόμβων σύνδεσης. Στον σκελετό μπορούν να τοποθετηθούν μεταλλικές επιφάνειες διαφόρων χρωμάτων (οι λεγόμενοι ταμπλάδες). Τα σώματα που δημιουργούνται κατ' αυτόν τον τρόπο μπορούν να συνδυάζονται κατά βούληση και να επεκτείνονται προς τα επάνω ή προς το πλάι.
- 2 Η πρώτη εναγομένη (στο εξής, απλώς: εναγόμενη), της οποίας διαχειριστής είναι ο δεύτερος εναγόμενος, προσφέρει μέσω του διαδικτυακού καταστήματός της ανταλλακτικά και εξαρτήματα επέκτασης για το σύστημα επίπλων USM Haller, τα οποία αντιστοιχούν ως προς το σχήμα και σε μεγάλο βαθμό και ως προς το

χρώμα στα πρωτότυπα εξαρτήματα της ενάγουσας. Αφού περιορίστηκε, αρχικώς, στην πώληση αμιγώς ανταλλακτικών, η εναγομένη προέβη κατά τα έτη 2017/2018 σε επανασχεδιασμό του διαδικτυακού καταστήματός της, στο οποίο εμφανίζονται όλα τα εξαρτήματα που απαιτούνται για τη συναρμολόγηση ολοκληρωμένων επίπλων USM Haller. Η εναγομένη εμφανίζει επίσης στον ιστότοπό της εικόνες συναρμολογημένων επίπλων. Οι παραδόσεις των επίπλων της συνοδεύονται από οδηγίες συναρμολόγησης που εξηγούν τον τρόπο συναρμολόγησης των ολοκληρωμένων επίπλων. Προσφέρει στους πελάτες της υπηρεσία συναρμολόγησης, κατά την οποία τα παραδιδόμενα επιμέρους τμήματα συναρμολογούνται στον χώρο του πελάτη σε ολοκληρωμένο έπιπλο.

- 3 Η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι το σύστημα επίπλων USM Haller συνιστά έργο εφαρμοσμένης τέχνης που προστατεύεται βάσει του δικαιώματος του δημιουργού ή, εν πάση περιπτώσει, επίτευγμα που προστατεύεται έναντι απομιμήσεων βάσει των διατάξεων περί αθεμίτου ανταγωνισμού. Θεωρεί ότι ο επανασχεδιασμός του διαδικτυακού καταστήματος αποτελεί νέα προσέγγιση του επιχειρηματικού μοντέλου της εναγομένης, η οποία πλέον δεν αποσκοπεί μόνο στη διάθεση ανταλλακτικών για το σύστημα επίπλων της ενάγουσας, αλλά στην παραγωγή, τη διάθεση και την εμπορία δικού της συστήματος επίπλων, το οποίο είναι πανομοιότυπο με το σύστημα επίπλων της ενάγουσας. Ισχυρίζεται ότι η εναγομένη προσβάλλει με τον τρόπο αυτό το δικαίωμα του δημιουργού επί του συστήματος επίπλων της και ότι, εν πάση περιπτώσει, αυτό συνιστά απομίμηση μη επιτρεπτή κατά το δίκαιο του ανταγωνισμού.
- 4 Η ενάγουσα άσκησε αγωγή κατά των εναγομένων με αίτημα την άρση της προσβολής, την παροχή πληροφοριών και λογιστικών στοιχείων, την απόδοση των εξόδων όχλησης και τον προσδιορισμό της ευθύνης τους για αποζημίωση. Στηρίζει τα αγωγικά της αιτήματα, πρωτίστως, στο δικαίωμα του δημιουργού και, επικουρικώς, στην προστασία βάσει του δικαίου του ανταγωνισμού.
- 5 Το Landgericht (πρωτοδικείο) έκανε δεκτά τα αγωγικά αιτήματα κυρίως βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Αντιθέτως, το εφετείο (OLG Düsseldorf, απόφαση της 2ας Ιουνίου 2022 – 20 U 259/20, juris), απέρριψε συναφώς τα αγωγικά αιτήματα με την αιτιολογία ότι το σύστημα επίπλων USM Haller δεν αποτελεί έργο εφαρμοσμένης τέχνης που προστατεύεται από το δικαίωμα του δημιουργού κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημείο 4, και παράγραφος 2, του Urheberrechtsgesetz (γερμανικού νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας, στο εξής: UrhG), διότι δεν πληροί τις απαιτήσεις που τίθενται για το έργο από την πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και έκανε δεκτά αυτά μόνο κατά το μέρος που στηρίζονται στην προστασία βάσει του δικαίου του ανταγωνισμού. Με την αίτηση αναίρεσής της, η ενάγουσα εμμένει στις αξιώσεις της βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, οι δε εναγόμενοι ζητούν την απόρριψη των αγωγικών αιτημάτων ακόμη και κατά το μέρος που στηρίζονται στο δίκαιο του ανταγωνισμού.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 6 Η ευδοκίμηση της αίτησης αναίρεσης της ενάγουσας κατά της απορριπτικής απόφασης των αξιώσεων που στηρίζονται κατά κύριο λόγο στο δικαίωμα του δημιουργού εξαρτάται από την ερμηνεία της έννοιας του έργου που περιέχεται στο άρθρο 2, στοιχείο α', στο άρθρο 3, παράγραφος 1, και στο άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29. Εάν ληφθεί υπόψη η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-580/23 του σουηδικού Svea hovrätt της 20ης Σεπτεμβρίου 2023, η ορθή ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν παρίσταται τόσο προφανής που να μην καταλείπει περιθώριο για καμία εύλογη αμφιβολία (βλ., συναφώς, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Consorzio Italian Management και Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, σκέψεις 32 επ.).
- 7 Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος: Από την απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721, σκέψεις 51 επ.), το εφετείο συνήγαγε ότι η προστασία χρηστικών αντικειμένων βάσει του δικαιώματος του δημιουργού θα πρέπει να αποτελεί την εξαίρεση σε σχέση με την προστασία τους ως σχεδίων ή υποδειγμάτων, προκειμένου να μη θίγονται οι σκοποί και η αποτελεσματικότητα καθενός από τα δύο αυτά είδη προστασίας.
- 8 Κατά το αιτούν δικαστήριο, από όσα εκτίθενται στις σκέψεις 50 έως 52 της απόφασης Cofemel δεν προκύπτει, ωστόσο, ότι στην περίπτωση των χρηστικών αντικειμένων τίθενται υψηλότερες απαιτήσεις όσον αφορά την πρωτοτυπία που απαιτείται για την προστασία τους ως έργων εφαρμοσμένης τέχνης βάσει του δικαιώματος του δημιουργού σε σχέση με άλλους τύπους έργων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι τα υποδείγματα μπορούν να χαρακτηρισθούν ως «έργα» κατά την έννοια της οδηγίας 2001/29 αν ανταποκρίνονται σε δύο απαιτήσεις – οι οποίες ισχύουν εξίσου για το σύνολο των αντικειμένων που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Αφενός, πρέπει να υφίσταται ένα πρωτότυπο αντικείμενο, όπερ σημαίνει ότι τα αντικείμενα αυτά είναι αποτέλεσμα προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού τους, αφετέρου δε πρέπει να αποτελούν έκφραση τέτοιας εργασίας (απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, σκέψεις 29 και 48· βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Szpunar στην υπόθεση Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:363, σημείο 31· βλ., σχετικά με το περιεχόμενο της προστασίας, απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, σκέψεις 97 επ.).
- 9 Επομένως, η παρατήρηση του Δικαστηρίου ότι η σώρευση της προστασίας των σχεδίων και υποδειγμάτων και της προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού μπορεί να καταστεί δυνατή σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις δεν πρέπει, κατά το αιτούν τμήμα, να εκληφθεί ως κανονιστική αλλά ως αμιγώς περιγραφική. Σημαίνει απλώς ότι η προστασία ενός και του αυτού αντικειμένου, τόσο ως σχεδίου ή υποδείγματος όσο και ως έργου, θα αποτελεί στην πραγματικότητα την εξαίρεση διότι ένα χρηστικό αντικείμενο θα πληροί τις προϋποθέσεις προστασίας

του δικαιώματος του δημιουργού σπανιότερα απ' ό,τι τις προϋποθέσεις της προστασίας των σχεδίων ή υποδειγμάτων.

- 10 Στην περίπτωση των χρηστικών αντικειμένων που έχουν σχεδιαστικά χαρακτηριστικά που καθορίζονται από τον χρηστικό σκοπό τους, το περιθώριο καλλιτεχνικών παρεμβάσεων είναι συνήθως περιορισμένο. Για τον λόγο αυτό, ανακύπτει ως προς αυτά ιδίως το ζήτημα κατά πόσον αυτά έχουν σχεδιασθεί, από καλλιτεχνικής απόψεως, με τρόπο που υπερβαίνει το σχήμα που υπαγορεύεται από τη χρήση τους και εάν ο σχεδιασμός αυτός αγγίζει έναν βαθμό πρωτοτυπίας που να δικαιολογεί την προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού [BGH, GRUR 2023, σ. 571 (juris αριθ. περιθωρίου 15) – Φωτισμός βιτρίνας, με περαιτέρω παραπομπές]. Πρέπει να σημειωθεί συναφώς ότι για την προστασία των έργων εφαρμοσμένης τέχνης βάσει του δικαιώματος του δημιουργού –όπως και για όλους τους άλλους τύπους έργων– απαιτείται ένας βαθμός πρωτοτυπίας που δεν είναι υπερβολικά περιορισμένος, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της εξαιρετικά μακράς περιόδου προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού [βλ. BGHZ 199, σ. 52 (juris αριθ. περιθωρίου 40) – Τρένο γενεθλίων· BGH, απόφαση της 29ης Απριλίου 2021 – I ZR 193/20, GRUR 2021, σ. 1290 (juris αριθ. περιθωρίου 60) = WRP 2021, σ. 1461 – Δικαίωμα πρόσβασης του αρχιτέκτονα].
- 11 Βεβαίως, προκειμένου να εκτιμηθεί το στοιχείο του ατομικού χαρακτήρα που αποτελεί προϋπόθεση για την προστασία των σχεδίων ή υποδειγμάτων (βλ. άρθρο 4, παράγραφος 1, άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 6/2002, άρθρο 3, παράγραφος 2, άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/71/EK), λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός της ελευθερίας – και δη αυτής του δημιουργού κατά την εκπόνηση του σχεδίου ή υποδείγματος (άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 6/2002, άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 98/71). Ωστόσο, η προστασία των σχεδίων ή υποδειγμάτων –σε αντίθεση με την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού– δεν προϋποθέτει ότι ο δημιουργός χρησιμοποιεί το περιθώριο δημιουργικότητας για να προβεί σε δημιουργικές επιλογές που αντικατοπτρίζουν την προσωπικότητά του. Αντιθέτως, αρκεί να κατορθώσει να δημιουργήσει ένα σχέδιο ή υπόδειγμα του οποίου η συνολική εντύπωση που προκαλεί στον ενημερωμένο καταναλωτή διαφέρει από τη συνολική εντύπωση που προκαλεί κάθε σχέδιο ή υπόδειγμα που έχει διατεθεί στο κοινό (άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 6/2002, άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 98/71).
- 12 Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος: Το εφετείο επισήμανε ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να λαμβάνονται κυρίως υπόψη οι σκέψεις του δημιουργού κατά τη δημιουργία του αντικειμένου. Η εξέταση της πρωτοτυπίας εξαρτάται από την υποκειμενική σκοπιά του δημιουργού (βλ. επίσης, συναφώς, την απόφαση περί παραπομπής του Svea hovrätt, σκέψεις 26 έως 35). Θα πρέπει να προβαίνει συνειδητά σε ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές, όπερ δεν συμβαίνει όταν δεσμεύεται, πράγματι ή και εν δυνάμει, από κανόνες, τεχνικούς ή άλλου είδους περιορισμούς. Η αισθητική ενός σχεδίου επίσης δεν φανερώνει κατά πόσον αυτό βασίζεται σε

ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές, δεδομένου ότι οι δηλώσεις των δημιουργών σχετικά με τη δημιουργική διαδικασία δεν παρέχουν καμία βάση για την παραδοχή της ύπαρξης ελεύθερων και δημιουργικών επιλογών.

- 13 Αντιθέτως, κατά το αιτούν δικαστήριο, η εξέταση της πρωτοτυπίας πρέπει να γίνεται, επίσης, για όλους τους τύπους έργων ενιαία, κατά τρόπο αντικειμενικό και με βάση το συγκεκριμένο έργο. Η υποκειμενική σκοπιά του δημιουργού, υπό την έννοια της δημιουργικής πρόθεσης ή της επίγνωσης των ελεύθερων και δημιουργικών επιλογών δεν θα πρέπει να έχει σημασία.
- 14 Το Δικαστήριο, στον ορισμό του πρωτοτύπου ως ενός προσωπικού πνευματικού δημιουργήματος του δημιουργού, δεν ανέφερε ότι για αυτό είναι απαραίτητη – όπως δέχθηκε το εφετείο στο σκεπτικό του– μια «συνειδητά» ελεύθερη και δημιουργική επιλογή. Αντιθέτως, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η εξέταση διενεργείται βάσει περιστάσεων στις οποίες μπορεί να διαπιστωθεί αντικειμενικά η έκφραση μιας πιθανής δημιουργικής πρόθεσης του δημιουργού. Για παράδειγμα, στην περίπτωση των γραπτών εκθέσεων, η πρωτοτυπία μπορεί να απορρέει από την επιλογή, τη διάταξη και τον συνδυασμό των λέξεων (βλ. απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, *Funke Medien NRW*, C-469/17, EU:C:2019:623, σκέψη 23 και την εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Από τη νομολογία του Δικαστηρίου δεν προκύπτει ότι, πέραν της διαπίστωσης ότι ο δημιουργός προέβη σε μια επιλογή η οποία αντικειμενικά δεν υπαγορεύθηκε από περιορισμούς και, επομένως, ήταν ελεύθερη (δημιουργική), είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί ότι ο δημιουργός είχε επίγνωση ότι προέβη σε μια ελεύθερη (δημιουργική) επιλογή υπό την έννοια αυτή. Ομοίως, δεν μπορεί να απαιτείται η επίγνωση ότι προέβη σε μια δημιουργική επιλογή, διότι τα καλλιτεχνικά επιτεύγματα είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται επίσης ασυνείδητα ή υποσυνείδητα.
- 15 Στο μέτρο που το Δικαστήριο έλαβε υπόψη του, στην υπόθεση *Brompton Bicycle* τους παράγοντες που διαμόρφωσαν την επιλογή στην οποία προέβη ο δημιουργός σχετικά με το σχήμα του προϊόντος (απόφαση της 11ης Ιουνίου 2020, *Brompton Bicycle*, C-833/18, EU:C:2020:461, σκέψεις 35 επ.), δεν συνάγεται, κατά το αιτούν δικαστήριο, ότι η παραδοχή της πρωτοτυπίας προϋποθέτει τη διαπίστωση ότι ο δημιουργός προέβη σε μια «συνειδητή» δημιουργική επιλογή. Αντιθέτως, από την απόφαση στην υπόθεση *Brompton Bicycle* προκύπτει ότι αυτό που έχει σημασία είναι αν το αποτέλεσμα της δημιουργικής διαδικασίας συνιστά καλλιτεχνικό επίτευγμα. Επομένως, εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να κρίνουν αν, μέσω της επιλογής του σχήματος του προϊόντος, ο δημιουργός εξέφρασε τη δημιουργική ικανότητά του με πρωτότυπο τρόπο, πραγματοποιώντας ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές, και σχεδίασε το προϊόν με τέτοιο τρόπο ώστε να αντανάκλα την προσωπικότητά του (απόφαση της 11ης Ιουνίου 2020, *Brompton Bicycle*, C-833/18, EU:C:2020:461, σκέψη 34).
- 16 Επιπλέον, το Δικαστήριο δεν υιοθέτησε την πρόταση του γενικού εισαγγελέα να λαμβάνονται υπόψη, όσον αφορά την έννοια του έργου, άλλοι παράγοντες πέραν των χαρακτηριστικών της πρωτοτυπίας και της έκφρασης της δημιουργίας, όπως

η βούληση του σχεδιαστή (βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Campos Sánchez-Bordona στην υπόθεση Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:79, σημεία 92 επ.). Αντ' αυτού, ως καθοριστικό παράγοντα κατά την εξέταση της πρωτοτυπίας, το Δικαστήριο εκλαμβάνει την ύπαρξη ορισμένου περιθωρίου δημιουργικότητας το οποίο αφήνει χώρο για την άσκηση δημιουργικής ελευθερίας (απόφαση της 11ης Ιουνίου 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, σκέψη 24). Η συνεκτίμηση του περιθωρίου δημιουργικότητας που μπορεί να καθορισθεί βάσει αντικειμενικών στοιχείων, όπως το σύνολο των γνωστών σχημάτων ή οι τεχνικές αναγκαιότητες, αποσκοπεί ακριβώς στην αντικειμενοποίηση της έννοιας του έργου (βλ. Zech, ZUM 2020, σ. 801, 802). Δεδομένου ότι είναι δυσχερής η διαπίστωση του στοιχείου της επίγνωσης, ως εσωτερικής διαδικασίας, βάσει της χρήσεως του περιθωρίου δημιουργικότητας (Tolkmitt, GRUR 2021, σ. 383, 386), το εθνικό δικαστήριο, το οποίο οφείλει να λάβει υπόψη όλα τα στοιχεία που ασκούν επιρροή στη συγκεκριμένη περίπτωση, ως είχαν κατά τον χρόνο του σχεδιασμού του αντικειμένου (απόφαση της 11ης Ιουνίου 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, σκέψη 37), θα πρέπει συνήθως να συνάγει από το σχεδιαστικό αποτέλεσμα τη βούληση του δημιουργού κατά τη διαδικασία που η δημιουργία αποκτά μορφή και να λαμβάνει επιπλέον υπόψη αντικειμενικές ενδείξεις που στηρίζουν το συμπέρασμα αυτό.

- 17 Υπέρ της αντικειμενικής ερμηνείας συνηγορεί η ασφάλεια δικαίου και η σύγκριση με το δεύτερο κριτήριο για τη θεμελίωση της προστασίας («της εκφράσεως»), ως προς το οποίο, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, πρέπει να εξαλείφεται κάθε στοιχείο υποκειμενικότητας, βλαπτικής για την ασφάλεια δικαίου, κατά τη διαδικασία προσδιορισμού του αντικειμένου της προστασίας (απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, σκέψη 41). Θα ήταν επίσημο για την ασφάλεια δικαίου και θα οδηγούσε σε άδικα αποτελέσματα, αν δεν έπρεπε ακόμη και ως προς το πρώτο κριτήριο της πρωτοτυπίας να εξαλείφεται κάθε στοιχείο υποκειμενικότητας.
- 18 Εάν είχε σημασία μόνο η υποκειμενική σκοπιά του δημιουργού, αφενός –όπως προκύπτει από τις παραδοχές του εφετείου στη διαφορά της κύριας δίκης– ο δημιουργός που πιστεύει ότι δεσμεύεται από κανόνες ή περιορισμούς, πλην όμως στην πραγματικότητα προέβη σε επιλογές οι οποίες δεν καθορίζονται από κανόνες ή περιορισμούς και, επομένως, είναι ελεύθερες και δημιουργικές, δεν θα εξασφάλιζε προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, μολονότι είχε δημιουργήσει έργο άξιο προστασίας από αντικειμενικής απόψεως. Το αποτέλεσμα αυτό δεν θα ήταν συμβατό με την απαίτηση περί προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας που προβλέπεται στο άρθρο 17, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αφετέρου, ο δημιουργός που πιστεύει ότι ενεργεί ελεύθερα και δημιουργικά, πλην όμως στην πραγματικότητα δεσμεύεται από κανόνες ή περιορισμούς, θα εξασφάλιζε προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού για το σχέδιό του, μολονότι δεν είχε δημιουργήσει κανένα έργο άξιο προστασίας από αντικειμενικής απόψεως. Τούτο θα οδηγούσε στο αποτέλεσμα ότι καθένας θα μπορούσε να εξασφαλίσει κατά βούληση για τον εαυτό του απόλυτα δικαιώματα, όπως οι εξουσίες που απορρέουν από το δικαίωμα του δημιουργού, το οποίο όμως δεν

συνάδει με τις αρχές του δικαίου περί πνευματικής ιδιοκτησίας (βλ. A. Nordemann σε Fromm/Nordemann, ό.π., § 2 UrhG, αριθ. περιθωρίου 16). Ομοίως, το Svea hovrätt φοβάται ότι η ερμηνεία της απαίτησης περί πρωτοτυπίας που στηρίζεται στη δημιουργική διαδικασία και στις επιλογές στις οποίες προέβη ο δημιουργός, θα οδηγούσε σε σχετικά περιορισμένες απαιτήσεις όσον αφορά τις ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές και θα ενείχε τον κίνδυνο να τύχουν προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού και αντικείμενα που δεν θα άξιζαν να χαρακτηρισθούν ως έργα (Svea hovrätt, απόφαση της 20ης Σεπτεμβρίου 2023, σκέψεις 26 έως 28).

- 19 Προκειμένου να τηρείται ο βασικός σκοπός της οδηγίας 2001/29, ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού (απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Pelham κ.λπ., C-476/17, EU:C:2019:624, σκέψη 30), πρέπει να λαμβάνονται επίσης υπόψη κατά τον προσδιορισμό της έννοιας του έργου σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης οι περιστάσεις που έχουν επίδραση στην αποτελεσματική διαδοχή των δικαιωμάτων του δημιουργού. Συναφώς, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας προσβολής του δικαιώματος του δημιουργού, το βάρος της επίκλησης του στοιχείου της προσωπικής πνευματικής δημιουργίας φέρει ο ενάγων δημιουργός. Η απαίτηση να αποδεικνύεται η ύπαρξη συγκεκριμένου κινήτρου του δημιουργού θα μπορούσε να αυξήσει χωρίς αποχρώντα λόγο τις προϋποθέσεις για την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού [βλ. OLG Αμβούργου, GRUR 2022, σ. 565 (juris αριθ. περιθωρίου 39)].
- 20 Ένα κριτήριο που λάμβανε υπόψη τη σκοπιά του δημιουργού θα επιβαρυνόταν με τις δυσχέρειες που εμφανίζονται κατά κανόνα σχετικά με τα στοιχεία υποκειμενικότητας κατά την εξέταση ενώπιον του δικαστηρίου της ουσίας. Επιπλέον, δηλώσεις του δημιουργού σχετικά με τις σκέψεις του κατά τη δημιουργία του εν λόγω αντικειμένου ή, εν πάση περιπτώσει, ενδείξεις των σκέψεων αυτών μάλλον αποτελούν την εξαίρεση. Επιπλέον, υπάρχει φόβος ότι, λαμβανομένης υπόψη της μακράς περιόδου προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, οι δυσχέρειες αυτές θα αυξηθούν και λόγω του ότι δεν είναι ασυνήθιστο η ημερομηνία δημιουργίας να απέχει έτη ή –όπως εν προκειμένω– ακόμη και αρκετές δεκαετίες. Τα στοιχεία αυτά δεν επιτρέπουν την ομοιόμορφη και νομικά ασφαλή αντιμετώπιση, στο σύνολο της Ένωσης, των κρίσιμων περιστάσεων για την προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού από τα εθνικά δικαστήρια που καλούνται να το πράξουν.
- 21 Αντιθέτως, η ερμηνεία της έννοιας της πρωτοτυπίας, την οποία προέκρινε ως ορθή το αιτούν δικαστήριο, εξαρτάται από αντικειμενικά στοιχεία που είναι ευκολότερο να διαπιστωθούν από τα εθνικά δικαστήρια, όπως τα σχεδιαστικά χαρακτηριστικά ή η συνολική εντύπωση του έργου ή το περιθώριο δημιουργικότητας, το οποίο πρέπει να προσδιορισθεί υπό το πρίσμα του συνόλου των γνωστών σχημάτων ή των τεχνικών αναγκαιοτήτων του σχεδίου. Για τον σκοπό αυτό, αρκεί, κατ' αρχήν, ότι ο ενάγων να προσκομίζει το επίμαχο έργο και εκθέτει τα συγκεκριμένα σχεδιαστικά χαρακτηριστικά από τα οποία προκύπτει η

προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Όσον αφορά τα χρηστικά αντικείμενα, ως προς τα οποία οι δυνατότητες καλλιτεχνικής και αισθητικής διαμόρφωσης είναι κατά κανόνα περιορισμένες, δεδομένου ότι πρέπει να πληρούν συγκεκριμένες τεχνικές απαιτήσεις και να φέρουν σχεδιαστικά χαρακτηριστικά που επιβάλλονται από την τεχνική, πρέπει επιπλέον να εκτίθεται, επακριβώς και με σαφήνεια, σε ποιον βαθμό έχουν σχεδιασθεί, από καλλιτεχνικής απόψεως, με τρόπο που υπερβαίνει το σχήμα που υπαγορεύεται από τη χρήση τους [BGH, απόφαση της 12ης Μαΐου 2011 – I ZR 53/10, GRUR 2012, σ. 58 (juris αριθ. περιθωρίου 24 επ.) – Ιστός αναρρίχησης, με περαιτέρω παραπομπές: BGH, GRUR 2023, σ. 571 (juris αριθ. περιθωρίου 21) – Φωτισμός βιτρίνας]. Εάν ο ενάγων προβάλλει κατ' ένσταση ότι η δυνατότητα προστασίας αποκλείεται ή ότι η έκτασή της είναι περιορισμένη, διότι ο δημιουργός χρησιμοποίησε ήδη γνωστές μορφές, αυτός έχει και το βάρος της επίκλησης και της απόδειξης ως προς την εμφάνιση του προγενέστερου έργου [BGH, απόφαση της 27ης Μαΐου 1981 – I ZR 102/79, GRUR 1981, σ. 820 (juris αριθ. περιθωρίου 25) – Καρέκλα χαλύβδινου σωλήνα II, με περαιτέρω παραπομπές].

- 22 Όσον αφορά την αισθητική του σχεδίου, πρέπει να υπομνησθεί η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την οποία το αισθητικό αποτέλεσμα ενός υποδείγματος δεν καθιστά, αφ' εαυτού, δυνατό να προσδιορισθεί αν το υπόδειγμα αυτό συνιστά πνευματικό δημιούργημα που ανταποκρίνεται στην απαίτηση περί πρωτοτυπίας. Ωστόσο, οι αισθητικής φύσεως εκτιμήσεις μπορούν να αποτελέσουν τμήμα της δημιουργικής δραστηριότητας (απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, σκέψη 54). Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το αισθητικό αποτέλεσμα του σχεδίου μπορεί να θεμελιώσει την προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού (μόνο) στο μέτρο που στηρίζεται σε καλλιτεχνικό επίτευγμα και εκφράζει τούτο [βλ. BGH, GRUR 2023, σ. 571 (juris αριθ. περιθωρίου 13) – Φωτισμός βιτρίνας, με περαιτέρω παραπομπές]. Εντούτοις, στο μέτρο που το αισθητικό αποτέλεσμα του σχεδίου στηρίζεται σε καλλιτεχνικό επίτευγμα, δηλαδή σε ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές, και εκφράζει τούτο, εξαρτάται επίσης από τον βαθμό του αισθητικού περιεχομένου κατά πόσον το εν λόγω σχέδιο φτάνει σε επίπεδο που δικαιολογεί την προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού.
- 23 Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος: Στο γερμανικό δίκαιο περί πνευματικής ιδιοκτησίας, κατά την εξέταση της ιδιότητας του έργου, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες ενδείξεις οι οποίες συνηγορούν υπέρ ή κατά της μοναδικότητας ενός έργου, προκειμένου να επιτευχθεί ένα όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικό και κατανοητό συμπέρασμα. Ως ένδειξη για τη δυνατότητα ενός έργου να τύχει προστασίας, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη επίσης η προσοχή που έλαβε το εν λόγω έργο στους κύκλους των ειδικών και στο υπόλοιπο κοινό· ακόμη, η παρουσίαση του έργου σε καλλιτεχνικά μουσεία και εκθέσεις μπορεί να παράσχει πληροφορίες σχετικά με το γεγονός ότι οι κύκλοι των ειδικών που είναι ενημερωμένοι για θέματα τέχνης εκλαμβάνουν το έργο αυτό ως καλλιτεχνικό επίτευγμα που χρήζει προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού [βλ. BGH, απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1986 – I ZR 15/85, GRUR 1987, σ. 903

(juris αριθ. περιθωρίου 31) – Έπιπλα Le Corbusier, με περαιτέρω παραπομπές: OLG Μονάχου, GRUR-RR 2011, σ. 54 (juris αριθ. περιθωρίου 43)· Dreier σε Dreier/Schulze, ό.π. § 2, αριθ. περιθωρίου 61 επ., με περαιτέρω παραπομπές: BeckOK.UrhR/Rauer/Bibi, ό.π. § 2, αριθ. περιθωρίου 102· Leistner, GRUR 2019, σ. 1114, 1120· αντίθετα, OLG Αμβούργου, ZUM-RD 2002, σ. 181 (juris αριθ. περιθωρίου 83)].

- 24 Το κατά πόσον οι περιστάσεις αυτές μπορούν να εξακολουθήσουν να χρησιμοποιούνται ως ενδείξεις μετά την απόφαση στην υπόθεση Brompton Bicycle φαίνεται αμφίβολο.
- 25 Το Δικαστήριο επεσήμανε ότι, κατά την εξέταση της πρωτοτυπίας, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να λάβει υπόψη όλα τα στοιχεία που ασκούν επιρροή, ως είχαν κατά τον χρόνο του σχεδιασμού του αντικειμένου αυτού, ανεξαρτήτως παραγόντων εξωγενών και μεταγενέστερων της δημιουργίας του επίδικου προϊόντος (απόφαση της 11ης Ιουνίου 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, σκέψη 37).
- 26 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο εκλαμβάνει όσα εκθέτει το Δικαστήριο απλώς ως διευκρίνιση ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν υπήρχε επαρκές περιθώριο δημιουργικότητας και αν αυτό χρησιμοποιήθηκε από τον δημιουργό από καλλιτεχνικής απόψεως, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνο τα στοιχεία που υπήρχαν κατά τον χρόνο της δημιουργίας (βλ. επίσης BGH, GRUR 1961, σ. 635, 638, υπό III 4 – Καρέκλα χαλύβδινου σωλήνα I). Βεβαίως, σύμφωνα με την απόφαση αυτή, οι μεταγενέστερες, ιδίως, εξελίξεις όσον αφορά το σύνολο των γνωστών σχημάτων είναι άνευ σημασίας. Ωστόσο, στοιχεία μεταγενέστερα της δημιουργίας του προϊόντος, όπως για παράδειγμα εκτιμήσεις στον τεχνικό κόσμο, θα πρέπει να μπορούν να λαμβάνονται υπόψη στο μέτρο που μπορούν να αποτελέσουν ένδειξη προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον το αντικείμενο αποτελούσε κατά τον χρόνο του σχεδιασμού του αποτέλεσμα προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού του. Τούτο παρέχει στα εθνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να εκπληρώνουν την υποχρέωσή τους να λαμβάνουν υπόψη όλα τα στοιχεία που ασκούν επιρροή στην υπόθεση, ως είχαν κατά τον χρόνο του σχεδιασμού του αντικειμένου (απόφαση της 11ης Ιουνίου 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, σκέψη 37).